

အမှာစာ

မြန်မာနိုင်ငံတွင် စက္ကူနှင့် စာအုပ်များ မပေါ်ပေါက်မီက မြန်မာများသည် စာရေးရန်အတွက် ပေရွက်၊ ထန်းပူး၊ ပုရပိုက် တို့ကို အသုံးပြုကြသည်။ ပုရပိုက်တွင် အကြမ်း ရေးပြီးမှ ပေထက် တင်ကြောင်း သိရှိရသည်။ ပုရပိုက်များတွင် မြန်မာမင်း လက်ထက်က အုပ်ချုပ်ပုံများ၊ မြို့ရွာစစ်တမ်းများ၊ အခွန်တော် ကောက်ခံခြင်းများ၊ အမိန့်တော်များ၊ ရုံးတော်နှင့် စပ်ဆိုင်သော ကိစ္စရပ်များ၊ ဇာတ်သဘင်များတွင် အသုံးပြုသော ဇာတ်ချင်းများ၊ မေတ္တာစာများ၊ ရတုများကို ရေးသားလေ့ ရှိသည်။ ရှေးခေတ် မြန်မာများသည် ပုရပိုက်ကို မှတ်စုစာအုပ် အဖြစ်လည်း အသုံးပြုကြသည်။ ပုရပိုက်တွင် ဆေးနည်း များ၊ ဇာတာချုပ်များ၊ ကြေးစာရင်းများ၊ ဆေးမြီးတိုများ၊ ပညာချဉ်ခြေမြေ စာရင်းများ၊ သစ်ပင် အမျိုးအစားများနှင့် အသီး အနှံ စာရင်းများ စသည်ဖြင့် ရေးမှတ်စရာ ရှိသမျှကို ပုရပိုက်တွင် ရေးမှတ်ကြသည်။ သို့ဖြစ်၍ ပုရပိုက်များသည် မြန်မာသမိုင်းအတွက် အလွန် အသုံးဝင်သော အထောက်အထားများပင် ဖြစ်သည်။ သမိုင်းတန်ဖိုး ကြီးမားလှသော ပုရပိုက်များသည် တတိယ အင်္ဂလိပ်-မြန်မာစစ်ပွဲ အပြီးတွင် အမြောက်အမြား ဆုံးရှုံးခဲ့ရသည်။

ဂျင်နရယ် ပရင်ဒါဂတ်နှင့် ကာနယ်စလေဒင်တို့ ဦးစီးသော နယ်ချဲ့ ဗြိတိသျှ စစ်တပ်သည် သီပေါဘုရင်ကို ထိန်းသိမ်းလိုက်ပြီးနောက် ၁၈၈၅ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၁၄ ရက်နေ့တွင် ရတနာပုံ ရွှေနန်းတော်ကြီးကို ဖွင့်လှစ်ပေးလိုက် သည်။ ဤသို့ ဖွင့်လှစ်ပေးလိုက်သဖြင့် ဗြိတိသျှ စစ်ဗိုလ်များ၊ စစ်သားများနှင့် နောက်လိုက်ငယ်သားတို့သည် နန်းတော် တွင်းမှ အမိုးတန် ရွှေ၊ ငွေ၊ ရတနာ၊ ကျောက်သံ ပတ္တမြားတို့ကို တံခါး မရှိ၊ ဓား မရှိ၊ အဆီးအတား မရှိ မွေ့နှောကာ ယူခွင့် ရရှိသွားကြသည်။ ထိုသို့ ယူငင်သွားကြသည့်အတွင်း မင်းအဆက်ဆက် ထိန်းသိမ်းခဲ့ကြသော နန်းစဉ်အမွေ ဖြစ်သည့် သမိုင်းဝင် စာပေများ အပျက်အဆီး စံရခြင်းမှာ အဆိုးဝါးဆုံးပင် ဖြစ်သည်။

ထိုအချိန်က အခြေအပျက်ကို မျက်ဝါးထင်ထင် မျက်မြင်ကိုယ်တွေ့ မြင်တွေ့ခဲ့ရသော ပုဂံဝန်ထောက် ဦးတင် သည် သူ၏ မြန်မာမင်း အုပ်ချုပ်ပုံစာတမ်း၊ ပဉ္စမပိုင်း (၁၉၈၃)၊ စာမျက်နှာ ၁၀၇ ၌ အောက်ပါအတိုင်း ရေးသားဖော်ပြ ထားသည်။

၁၂၄၇ ခု တန်ဆောင်မုန်းလဆုတ် ရှစ်ရက်နေ့မှာ နန်းတော်အတွင်းသို့ အင်္ဂလိပ် စစ်သည်တော်များ ဝင်ရောက် သည်။ --- မြန်မာထုံးစံအတိုင်း ပုရပိုက်များကို သစ်သားသေတ္တာကြီးတွေအတွင်း ထည့်သွင်း၊ အလုပ်လုပ်ရာ ဌာန ရှိသမျှနှင့် စာရင်းတိုက်များမှာ ထားကြသည်။ ပုရပိုက် အမှတ်အသား ထားသော သေတ္တာကြီးတွေမှာလည်း မရေမတွက်နိုင်လောက်အောင် များပြားသည်။ ထိုသေတ္တာများအတွင်း ပုရပိုက်များနှင့်အတူ ဗောင်း၊ နားတောင်၊ ဝတ်လုံ စသော မင်းခမ်းမင်းနားနှင့် ဆိုင်သော အဝတ်အစားများ၊ ငွေများ၊ အဖိုးတန်သော အသုံးအဆောင်များကို ထားကြသည်။ အင်္ဂလိပ် စစ်ဗိုလ်၊ စစ်သား စသော အင်္ဂလိပ် တပ်တွင် ပါဝင်လာသော မြန်မာကလေးများပါ သေတ္တာရှိသမျှကို ဖွင့်လှစ်ရှာဖွေ ယူငင်ကြရာ ပစ္စည်း အဖိုးတန်များ ရကြသည်။ အချို့မှာ ပစ္စည်းမရသော်လည်း ပစ္စည်းရှိမည် အထင်နှင့် သေတ္တာများကို ဖွင့်လှစ် ရှာဖွေသည့်အတွက် ပုရပိုက်များမှာ အခေါက်ပျက်သည်။ အခေါက်ပျက်သည့်အခါ ပစ်ထားလိုက်သည်။

ပုဂံဝန်ထောက် ဦးတင် ကပင် နန်းတော်အတွင်း၌ အနှံ့အပြား ဖြစ်နေသော ပုရပိုက်များကို အမှိုက်လှည်းသူ များက စုဆောင်းကာ မြေပေါ်တွင် ပုံ၍ မီးရှို့ကြကြောင်း၊ မီးရှို့ဆဲတွင် တွေ့မြင်သူ ကူလီများကလည်း အသာအယာ

ယူကြကြောင်း၊ တစ်စုံတစ်ရာ တားဆီးကန့်ကွက်ခြင်း မရှိကြောင်း၊ အလိုရှိရာ ယူခွင့် ရကြကြောင်း၊ ယင်းသို့ မီးရှို့ခြင်း၊ ယူငင်ခြင်းမှာ ခုနစ်ရက် တစ်ပတ်လောက် ကြာဟန်တူကြောင်း၊ ထိုအချိန်တွင် ကင်းဝန်မင်းကြီးလည်း မရှိကြောင်း၊ သီပေါဘုရင်၊ မိဖုရား၊ သမီးတော်များနှင့်အတူ ရန်ကုန်သို့ လိုက်ပါသွားကြောင်း တို့ကိုလည်း ဖော်ပြထားသည်။ ပုရပိုက် စသော အမှတ်အသားများကို မီးရှို့စေရန်နှင့် လူမြင်သမျှ မယူကြစေရန် တောင်ခွင်မင်းကြီးက စာရေးတော်ကြီး ဦးမြကို စလေဒင်ထံသို့ စေလွှတ်၍ ပြောဆိုသည်။ မီးရှို့ခြင်း၊ ယူငင်ခြင်းမှ ရပ်စဲစေရန် တန်ဆောင်မုန်းလဆုတ် ၁၅ ရက်နေ့တွင် ကာနယ် အီး-ဘီ-စလေဒင်က အမိန့်ထုတ်ထားရသည်ဟု သိရှိရသည်။

၁၈၈၉ ခုနှစ် ဧပြီလတွင် ဗြိတိသျှ အစိုးရသည် နန်းစဉ်နန်းမွေ ဖြစ်သော ပေ၊ ပုရပိုက်များကို ရန်ကုန်မြို့ အတွင်းဝန်များ ရုံးတွင်းသို့ ရွှေ့ပြောင်း ယူဆောင်လာကြသည်။ ထိုနောက်ပိုင်းတွင် ဖြစ်ပျက်ခဲ့သော ပေ၊ ပုရပိုက်များ၏ အခြေအနေနှင့် စပ်လျဉ်း၍ မြန်မာမင်း အုပ်ချုပ်ပုံစာတမ်း၊ ပဉ္စမပိုင်း (၁၉၈၃)၊ စာမျက်နှာ ၁၀၉ ၌ပင် ပုဂံဝန်ထောက် ဦးတင်က အောက်ပါအတိုင်း ဆက်လက် မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည်။

--- ကျွန်ုပ်နှင့် လွတ်လုလင် ဦးလွင် ဆိုသူမှာ လွတ်တော် နန်းတော်က ရရှိသမျှ ပုရပိုက် စသော အမှတ် အသားများနှင့် ရန်ကုန် မဟာမင်းကြီး၊ အတွင်းဝန်ကြီး ရုံးတော်သို့ လိုက်ပါ ထမ်းရွက်ရသည်။ မန္တလေးက ရန်ကုန်သို့ ယူလာသော ထန်းဖူး ပေ ပုရပိုက် အနက်အဖြူများမှာ လှည်းစီးရေ ၄၀ ကျော်တိုက် ရှိသည်။ ပုရပိုက် အရေအတွက်မှာ သေချာစွာ ထိုအခါက မသိနိုင်။ ထိုအခါက အတွင်းဝန်ကြီးရုံးမှာ ကမ်းနားတွင် ရှိသည်။ ကမ်းနားရုံးကမှ ယခု ဤ စက္ကရီတေရီရုံးသို့ ၁၈၉၄ ခုနှစ် ပြောင်းရသည်။ ၎င်းနောက် ၁၈၉၅ ခု ဇွန်လမှာ ပုဂံသို့ မြို့အုပ် အလုပ်နှင့် ကျွန်ုပ် သွားရသည်။ ကျွန်ုပ် နေရာတွင် ဦးစွန် ဆိုသူ ဆက်လက် ထမ်းရွက် ရသည်။ ဦးစွန် မြို့အုပ် ဖြစ်သွားပြန်သည့်အခါ ဦးစွန် နေရာမှာ ဆရာဘေ ဆိုသူ ဆက်လက် ထမ်းရွက်ရသည်။ ဆရာဘေသည် ကျောက်စာအလုပ်နှင့် မန္တလေးသို့ ရွှေ့ပြောင်းရသည့်အခါ ဆရာဘေ နေရာမှာ ဆရာမောင်စံဘဲ ထမ်းရွက်ရသည်။ မောင်စံဘဲ ကွယ်လွန်ပြန်သည့်အခါ မောင်စံဘဲ နေရာတွင် ဆရာပွား ဆက်လက် ထမ်းရွက် ရသည်။

၁၉၂၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဆရာပွားက ပုရပိုက်များ အကြောင်းကို အတွင်းဝန်ကြီးထံ အစီရင်ခံသည်။ ထိုအစီရင်ခံစာ တွင် ပုရပိုက်များ ပျက်စီးနေပုံ၊ အရေးယူ ဆောင်ရွက်ခြင်း မရှိလျှင် ထပ်မံ ပျက်စီးနိုင်ပုံတို့ကို ထည့်သွင်း ဖော်ပြခဲ့ သည်ဟု သိရှိရသည်။

၁၉၂၁ ဇန်နဝါရီလမှ စတင်၍ ခြောက်လ အထိ အထူးတာဝန်ဖြင့် ပုရပိုက် အလုပ်ကို ဆက်လက်လုပ်ကိုင်ရန် ပုဂံဝန်ထောက် ဦးတင်အား ဘုရင်ခံမင်း သဘောတူချက်နှင့် အတွင်းဝန်ကြီးက တာဝန်ပေးအပ်ခဲ့သည်။ ပုဂံဝန်ထောက် ဦးတင် အနေဖြင့် ရှုပ်ထွေးနေသော ပုရပိုက်များကို အမျိုးအစား ခွဲခြားရှင်းလင်းရန်နှင့် မြန်မာမင်း အုပ်ချုပ်ပုံစာတမ်း ရေးရန် တာဝန်ယူရသည်။ ဗြိတိသျှတို့သည် အင်ပီရီယယ်လစ်ဇင်း (Imperialism) ကို မြန်မာတို့ လက်ခံအောင် ဆွယ်၍ မြန်မာမင်း အုပ်ချုပ်ပုံစာတမ်းကို ရေးခိုင်းခြင်း ဖြစ်သည်။ မြန်မာမင်း အုပ်ချုပ်ပုံစာတမ်း ငါးတွဲစလုံးတွင် မြန်မာမင်း အုပ်ချုပ်ပုံနှင့် အင်္ဂလိပ်မင်း အုပ်ချုပ်ပုံကို နှိုင်းယှဉ်၍ အင်္ဂလိပ် သာကြောင်းကို သိသိသာသာ တစ်မျိုး၊ မသိမသာ တစ်ပုံ ရေးသားထားသည်ကို တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။

ပုဂံဝန်ထောက် ဦးတင်သည် ၁၉၂၁ ခု ဇွန်လတွင် အငြိမ်းစား ယူသော်လည်း ၁၉၂၃ ခု မေလကုန် တိုင်အောင် ၂ နှစ်ကျော်ကျော် အချိန်ယူကာ လှည်းအစီးရေ ၄၀ ကျော်တိုက် ရှိသည့် နန်းစဉ် ပေ၊ ပုရပိုက်များကို ရှင်းလင်းရင်း မြန်မာမင်း အုပ်ချုပ်ပုံစာတမ်း ငါးတွဲကို ရေးသားပြုစုခဲ့သည်။

ထိုအချိန်က နန်းတွင်း ပုရပိုက်များမှာ နှစ်သောင်းကျော်ကျော်သာ ရှိတော့သည်ဟု ဆိုသည်။ ထိုနှစ်သောင်း ကျော်တွင်လည်း ပုရပိုက် ငါးထောင်ခန့်မှာ မိတ္တူများ ဖြစ်သည်ဟု သိရှိရသည်။ ထို့ကြောင့် ပုဂံဝန်ထောက် ဦးတင်သည် မိတ္တူ ပုရပိုက် ငါးထောင်ခန့်ကို ဖယ်ရှား၍ ကျန် ပုရပိုက် တစ်သောင်းငါးထောင်အနက် ပုရပိုက် ၁၀ ဆူလျှင် စာ တစ်မျက်နှာခန့် ပျမ်းမျှ ရရှိအောင် အကျဉ်းချုံးကာ မြန်မာမင်း အုပ်ချုပ်ပုံစာတမ်းကို ရေးသားခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံ အစိုးရ ပုံနှိပ်တိုက်သည် ၁၉၀၁ ခုနှစ်တွင် လွတ်တော်ပုရပိုက် အမှတ်အသား အတိုကောက်မှတ်ပုံ။

၀၀၀၀၀။ The Catalogue Of The Hlutdaw Records, Volume I ကို လည်းကောင်း၊ ၁၉၀၉ ခုနှစ်တွင် လွတ်တော်ပုရပိုက် အမှတ်အသား အတိုကောက်မှတ်ပုံ။ ဒုတိယတွဲ။ The Catalogue Of The Hlutdaw Records, Volume II ကို လည်းကောင်း ထုတ်ဝေခဲ့သည်။ နှစ်တွဲစလုံးတွင် အမှာစာ၊ ပြုစုသူအမည် လုံးဝ မပါရှိပါ။ သို့ရာတွင် လွတ်တော်ပုရပိုက် အမှတ် အသား အတိုကောက်မှတ်ပုံ နှစ်တွဲစလုံးကို ပုဂံဝန်ထောက် ဦးတင်ပင် ပြုစုမည်ဟု ခန့်မှန်းနိုင်ပါသည်။ ယင်း လွတ်တော် ပုရပိုက် အမှတ်အသား အတိုကောက်မှတ်ပုံ နှစ်တွဲစလုံးကို ၅၅ အုပ်စီမျှသာ ရိုက်နှိပ်ခဲ့ကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရသည်။ ဤသို့ ပုံနှိပ်စဉ်ကပင် အရေအတွက် အနည်းငယ်သာ ထုတ်ဝေခဲ့သည်က တစ်ကြောင်း၊ နောက်ထပ် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခြင်း လည်း မရှိခဲ့သောကြောင့် တစ်ကြောင်း၊ ယခုအခါ ရှားပါး တန်ဖိုးကြီး စာအုပ်များ ဖြစ်နေသည်။

လွတ်တော်ပုရပိုက် အမှတ်အသား အတိုကောက်မှတ်ပုံ စာအုပ် မထုတ်ဝေမီက လွတ်တော်အမှတ်အသား ဟူသော အမည်ဖြင့် ကျောက်စာဝန် စစ္စတာ တော်စိန်စို ပြုစုသော စာအုပ်ကို ၁၂၅၁ (ခရစ်နှစ် ၁၈၈၉) ခုနှစ်တွင် အစိုးရပုံနှိပ် တိုက်မှ ပထမအကြိမ် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။ ထိုနောက် ၁၂၇၅ (ခရစ်နှစ် ၁၉၁၃) ခုနှစ်တွင် ဗြိတိသျှဘားမား စာအုပ်တိုက်မှ ဒုတိယအကြိမ် ထပ်မံ ပုံနှိပ် ထုတ်ဝေခဲ့ပြန်သည်။ တစ်ဖန် ၁၂၈၈ (ခရစ်နှစ် ၁၉၂၆) ခုနှစ်တွင် ဗြိတိသျှ ပုံနှိပ်တိုက်မှပင် တတိယအကြိမ် ပုံနှိပ် ထုတ်ဝေခဲ့ပြန်သည်။ စာအုပ်၏ အမည်မှာ ပထမအကြိမ် ပုံနှိပ်ရာတွင် မြန်မာလို မဖော်ပြဘဲ အင်္ဂလိပ်လိုသာ ဖော်ပြ၍ တတိယအကြိမ် ပုံနှိပ် ထုတ်ဝေမှသာ လွတ်တော်အမှတ်အသားစာအုပ် ဟူ၍ ဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။ စတုတ္ထအကြိမ် ပုံနှိပ်သည့်အခါတွင်မူ လွတ်တော်မှတ်တမ်း ဟူ၍ ပြောင်းလဲ ခေါ်တွင်ခဲ့ပါသည်။ လွတ်တော် မှတ်တမ်း စာအုပ်သည် အကြိမ်ကြိမ် ထပ်မံ ပုံနှိပ် ထုတ်ဝေခဲ့သဖြင့် လူသိများသော်လည်း၊ လွတ်တော်ပုရပိုက် အမှတ် အသား အတိုကောက်မှတ်ပုံ စာအုပ်မှာမူ ထပ်မံ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခြင်း မရှိသည့်ပြင်၊ မူလ ထုတ်ဝေခဲ့စဉ်က အရေအတွက် နည်းပါးစွာ ရိုက်နှိပ်ခဲ့သောကြောင့် လူသိနည်းပြီး ရှားပါးစာအုပ် ဖြစ်ခဲ့ရသည်။ စာအုပ် နှစ်အုပ်၏ အမည်များမှာ ဆင်တူနေသယောင် ရှိသော်လည်း အတွင်းစာများကား မတူ ကွဲပြားကြောင်းကို လေ့လာ သိရှိနိုင်ပါသည်။

လွတ်တော်ပုရပိုက် အမှတ်အသား အတိုကောက်မှတ်ပုံ ပထမတွဲတွင် မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၁၈၇ (ခရစ်နှစ် ၁၈၂၆) ခုနှစ်မှ စ၍ အင်္ဂလိပ်မင်းနှင့် မြန်မာမင်းတို့၏ ဆက်ဆံရေးနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် အကြောင်းအရာများကို ပုရပိုက်များမှ ထုတ်နုတ် ရေးသားထားသည့် အတိုကောက်မှတ်ပုံ ပါရှိပါသည်။ ပုရပိုက်အမှတ် ၁ မှ ပုရပိုက်အမှတ် ၂၅၈ အထိ ပေးစာ ပြန်စာများ၊ စာချုပ်များ ပါဝင်သည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။

လွတ်တော်ပုရပိုက် အမှတ်အသား အတိုကောက်မှတ်ပုံ ဒုတိယတွဲတွင် မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၂၃၆ (ခရစ်နှစ် ၁၈၇၄) ခုနှစ်မှ စ၍ မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၂၄၇ (ခရစ်နှစ် ၁၈၈၅) ခုနှစ်အထိ၊ ပုရပိုက်အမှတ် ၂၅၉ မှ ပုရပိုက်အမှတ် ၄၁၉ အထိ ပါရှိသည်။

လွတ်တော်ပုရပိုက် အမှတ်အသား အတိုကောက်မှတ်ပုံ စာအုပ်တွင် နိုင်ငံခြား ဆက်ဆံရေးနှင့် စပ်လျဉ်းသော နှစ်ဖက် အပြန်အလှန် ပေးစာများ၊ ဧရာဝတီ မီးသင်္ဘော အရေးကိစ္စများ၊ မြန်မာ နိုင်ငံခြား ပညာတော်သင်များ အကြောင်း၊ ဘုံဘေးဘားမား သစ်ကံစွဲဆိုင်ရာ ရှားပါး အထောက်အထားများ ပါရှိသဖြင့် တန်ဖိုးမမြတ်နိုင်သော ရှားပါးစာအုပ် ဖြစ်သည်။ မြန်မာသမိုင်းအတွက် နိုင်ငံမာသော သမိုင်းရင်းမြစ်တစ်ခုပင် ဖြစ်သည်။ ရုံး ဝင်စာ ထွက်စာ ပုံစံ လိုတိုရှင်း မှတ်တမ်းဖြစ်ရာ တိကျကိုးစားနိုင်မှု အပြည့်ရှိကြောင်း တွေ့ရပါမည်။ ထို့ကြောင့် ဤစာအုပ်သည် မြန်မာစာပေနှင့် မြန်မာသမိုင်းကို လေ့လာလိုက်စားသူတိုင်း လက်ကိုင်ထားသင့်သော စာအုပ် ဖြစ်သည်ဟု အခိုင်အမာ ယုံကြည်ပါသည်။ ဤစာအုပ် ထပ်မံ ထုတ်ဝေနိုင်ရေးအတွက် ကြိုးပမ်းသော ရာပြည့် စာအုပ်တိုက်ကိုလည်း ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာစွာဖြင့် ကြိုဆိုလိုက်ရပါသည်။

ခေါက်တာကျော်ဝင်း၊
ပါမောက္ခ၊ ဌာနမှူး (အငြိမ်းစား)
သမိုင်းဌာန
ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်။